

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany sejmowej ordynacyi wyborczej i statutu krajowego w kierunku powiększenia liczby posłów z miast.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 17. lutego 1898 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu w myśl wniosków posła Weigla i posła Jabłońskiego, ażeby zebrał wszystkie daty odnoszące się do liczby mieszkańców, podatków bezpośrednio opłacanych, ważniejszych zakładów przemysłowych, tudzież liczby przynależnych członków gminy, należących do warstw wyższej inteligencyi o ukończonych studiach w wyższych zakładach naukowych w takich miastach jak Podgórze, Bochnia, Wieliczka i Wadowice, Jasło i Sanok, Brzeżany i Złoczów i t. p. i na najbliższej sesji sejmowej przedłożył projekt zmiany krajowej ordynacyi wyborczej w kierunku pomnożenia posłów z miast o liczbę nieprzekraczającą pięciu nowych mandatów z kuryi miast, tudzież przyznania prezesowi Akademii umiejętności w Krakowie i rektorowi szkoły politechnicznej we Lwowie prawa zasiadania w sejmie krajowym.

A—H.

Wywiązując się z tego polecenia Alegaty A—H., Wydział krajowy zebrał żądane materiały i przedkłada je w załączonych wykazach pod A. B. C. D. E. F. G. H.

Dla poglądu i zorientowania się w historycznym przebiegu tej sprawy, Wydział krajowy ma zaszczyt podać w skróceniu stan rzeczy w sprawie zmiany sejmowej ordynacyi wyborczej, szczególnie w kierunku pomnożenia liczby posłów z miast, przedstawiony w poprzednich sprawozdaniach Wydziału krajowego. Sprawą tą zajmował się Wysoki Sejm niejednokrotnie, i tak:

Uchwałą z 25. kwietnia 1861 r. Wysoki Sejm wskutek licznych petycyj, uzalających się na nieodpowiedni rozdział posłów pojedynczych kuryi w Reprezentacyi krajowej, polecił Wydziałowi krajowemu przedłożyć wnioski względem zmiany statutu krajowego i sejmowej ordynacyi wyborczej.

Wydział krajowy nie spełnił tego polecenia w r. 1863 z powodu, że nie była jeszcze uchwaloną ustawa dla gmin, której osnowa mogła dostarczyć nowego materiału przy układaniu projektu zmiany statutu krajowego i ordynacyi wyborczej.

Tymczasem, gdy na sesji sejmowej w r. 1863 wpłynęły liczne petycje żądające dla miast szerszego udziału w Reprezentacyi krajowej, uchwałą z dnia 27. stycznia 1863 r.

polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby nie czekając na uchwalenie ustawy dla gmin, przedłożył wnioski o zmianę ordynacyi wyborczej sejmowej w kierunku powiększenia liczby posłów z miast.

W skutek tego Wydział krajowy na sesyi w r. 1865/6 (all. LXXVI) wniósł sprawozdanie z szeregiem wniosków o zmianę statutu i ordynacyi wyborczej, projektując między innymi powiększenie liczby posłów z miast o 14. W elaboracie tym, nie naruszając prawa wyboru 23 posłów z miast i Izb handlowych, statutem krajowym zapewnionych, proponował Wydział krajowy utworzenie nowych czterestu okręgów wyborczych zbiorowych dla mniejszych miast i miasteczek, z których każdy wybierałby jednego posła. Za zasadę przy wyborach przyjęto wybory pośrednie w ten sposób, aby jeden wyboreca na 250 mieszkańców był wybierany.

Wniosek ten jednak nie uzyskał w sejmie potrzebnych $\frac{2}{3}$ liczby głosujących.

W roku 1866 komisya sejmowa, ponownie wybrana do tej sprawy, w przedłożeniu swem, nie godząc się na tworzenie zbiorowych okręgów wyborczych miejskich, zaproponowała jednak powiększenie liczby posłów z miast o 12, to jest zgodziła się na pomnożenie liczby posłów ze Lwowa z czterech na siedmiu, z Krakowa z trzech na pięciu i nadała siedmiu miastom, dotąd głosującym razem z gminami wiejskimi, to jest miastom Śniatyn, Buczacz, Tyśmienica, Gródek, Brzeżany, Złoczów i Bochnia, prawo do wyboru osobnych posłów.

Wniosek ten, jakkolwiek przy dwóch pierwszych czytaniach w Sejmie otrzymał potrzebną liczbę $\frac{2}{3}$ głosów, to przy trzeciem czytaniu, z powodu ubytku jednego głosu, nie miał wymaganej ustawą większości i uchwała sejmowa nie otrzymała Najwyższej Sankeyi.

W roku 1868 znów Wydział krajowy podniósł tę sprawę (all. XXXI) proponując powiększenie liczby posłów we Lwowie do 5, z Krakowa do 4, oraz nadanie 15 miastom, dotąd wybierającym posła z kuryi gmin wiejskich, prawa do wyboru oddzielnych posłów.

Lecz wniosek ten w komisyi sejmowej nie załatwiony w r. 1868, a na następnej sesyi w r. 1869 podniesiony, dla braku kompletu posłów ustawą wymaganego, nie przyszedł pod głosowanie.

Dla tej samej przyczyny w r. 1871 sprawa ta podniesiona przez posła Chrzanowskiego nie dostała się pod obrady, co powtarzało się w latach 1872, 1874, 1875 i 1877.

Dopiero w r. 1877 na wniosek posła Hausnera, uchwałą z dnia 24. sierpnia 1878 r. Wysoki Sejm polecił znów Wydziałowi krajowemu, aby zmianę ordynacyi wyborczej w kierunku powiększenia liczby posłów z miast zbadał dokładnie i odpowiednie wnioski przedłożył.

Na polecenie to Wydział krajowy w sprawozdaniu swem (all. XXXVIII z r. 1878) z uwagi na odbywającą się w tym czasie regulacyę terytoryów okręgów sądów powiatowych i e. k. starostw, wskazaną uchwałą z dnia 20. maja 1875 r., nie postawił żadnych wniosków, pozostawiając tę rzecz przyszłemu uznaniu, gdy już uporządkowanymi zostaną okręgi wyborcze dla małej własności i zaprowadzone nowe e. k. sądy powiatowe na podstawie uchwały z r. 1875.

Od tego czasu aż do sesyi sejmowej w r. 1887 sprawa powiększenia liczby posłów z miast nie znajdowała się na porządku dziennym obrad sejmowych. Tylko co się tyczy nadania głosu wirylnego każdooczesnemu rektorowi szkoły politechnicznej lwowskiej, Wydział krajowy w roku 1882 (all. 2) złożył Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie z przychylnym wnioskiem. Za wnioskiem tym poszła i komisya prawnicza; sprawozdanie to było przedmiotem obrad na posiedzeniu z 16. września 1882, Sejm jednak wnioskowi komisji prawniczej nie przyjął.

Uchwałami z 10. grudnia 1887 i z 12. stycznia 1888 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu znowu zbadać potrzebę zmiany obowiązującej obecnie ordynacyi wybor-

ezej sejmowej a to z powodu petycyi krajowego Towarzystwa kupeów i przemysłowców we Lwowie o zmianę ordynacyi wyborczej sejmowej w kierunku powiększenia liczby posłów z miast, Towarzystwa politechnicznego o nadanie głosu werylnego rektorowi szkoły politechnicznej i t. d.

Powyższe polecenie wykonał Wydział krajowy, przedkładając w r. 1889 sprawozdanie do L. 32.368|89, ponowione następnie w r. 1890 do L. 23.209 i w roku 1891 do L. 50508|91.

W tych 3 ostatnich sprawozdaniach z r. 1889, 1890 i 1891 ograniczył się był Wydział krajowy tylko do postawienia wniosku na pomnożenie liczby posłów ze Lwowa i Krakowa oraz przyznanie głosu werylnego dla rektora politechniki i prezesa Akademii umiejętności w Krakowie.

Uchwałą z 8. lutego 1896 Wysoki Sejm zgodził się tylko na zmianę § 3. statutu krajowego i § 3 sejmowej ordynacyi wyborczej w kierunku pomnożenia posłów ze Lwowa o dwóch i Krakowa o jednego. Uchwała ta otrzymawszy Najwyższą Sankcyę Cesarską, weszła w życie jako ustawa z 23. maja 1896 Nr. 33. dz. u. kr.; obecnie więc jest posłów z kuryi miejskiej wraz z izbami handlowemi 26.

Z 30 większych miast w Galicyi objętych ustawą z 13. marca 1889 oprócz Lwowa i Krakowa wybiera 13 samodzielnie posła do Sejmu, 17 zaś tego prawa nie mają.

W roku 1896 wniosły do Wysokiego Sejmu petycyę o przyznanie każdemu z 30 większych miast podlegających ustawie gminnej z 13. marca 1889 r. nr. 24. Dz. u. kr. prawa wybierania osobnego posła do Sejmu 8 miast t. j. Bochnia, Buczacz, Złoczów, Wieliczka, Wadowice, Podgórze, Sanok i Jasło.

Petycyę te wraz z petycyą rektoratu szkoły politechnicznej we Lwowie o przyznanie rektorowi tej szkoły głosu werylnego na Sejmie, odstąpione zostały uchwałą Wys. Sejmu z 8. lutego 1896 Wydziałowi krajowemu, który zajął się zebraniem dat statystycznych odnoszących się do ludności, ilości wyborców na podstawie osobistej kwalifikacyi, siły podatkowej i t. d. tych miast, którym należałoby przyznać prawo wyboru osobnego posła, postanowił jednak pod dniem 27. października 1896 ze względu na niedawne powiększenie posłów z miast Lwowa i Krakowa i z uwagi, że nowa ordynacya wyborcza dla 30 miast ustawą z 13. marca 1889 objętych, nie została jeszcze uchwaloną — sprawy powiększenia liczby posłów z miast na razie Wysokiemu Sejmowi nie przedstawiać.

W powołanych sprawozdaniach Wydział krajowy na podstawie ludności miast i opłacanych podatków wykazał, że w Galicyi kurya miejska w porównaniu z innymi krajami koronnymi ma najmniejszą liczbę posłów i zajmuje ostatnie miejsce, gorzej nawet jest położoną jak Bukowina, gdy bowiem w Galicyi przypada 1 poseł na 16.069 mieszkańców i 111.204 zhr. opłacanych podatków bezpośrednich, to w innych krajach przypada 1 poseł

w Voralbergu	na	3.591	ludności i	22.798	podatków bezpośred.
„ Krainie	„	6.871	„	„	—
„ Wyższej Austrii	„	7.520	„	„	53.191
„ Bukowinie	„	10.589	„	„	74.106
„ Morawie	„	12.933	„	„	73.433
„ Czechach	„	15.851	„	„	98.980

że we wszystkich krajach z wyłączeniem Galicyi i Bukowiny mniejsze miasta i miasteczka tworzą zbiorowe okręgi wyborcze miejskie a tylko bardzo mało zaludnione przyłączone są do okręgów wyborczych wiejskich.

W innych prowincyach Monarchii np. Radstadt z ludnością 1.286 i z sumą podatków rocznych 3.487 zhr. wysyła już osobnego posła do Sejmu krajowego.

W podobnem położeniu znajdują się miasta, Aquileia, Gradyska, Grado, Curzola, Ried, których ludność nie dochodzi cyfry 5.000, a podatki 20.000 złr., a mają osobnego reprezentanta w Sejmie; dalej wykazał Wydział krajowy, że w Galicyi na 1,253.467 ludności miejskiej tylko 15 miast z ludnością 396.593, wybiera oddzielnego posła, zaś 856.874 ludności miejskiej wybiera z gminami wiejskimi.

Podatków bezpośrednich w r. 1887 płaciły wszystkie miasta

i miasteczka	3,815.042 złr.
zaś gminy wiejskie i obszary dworskie	6,489.618 „
razem	<u>10,304.660 złr.</u>

Ponieważ z tej kwoty 15 miast, mających własną reprezentację w Sejmie krajowym, płaciły 2,557.711 złr., zatem wysyłając razem z izbami handlowymi 23 posłów, wypada im jeden poseł na płacących podatków 111.204;

że na 63 posłów biorących udział w Radzie państwa, miasta i izby handlowe mają 16 deputowanych, czyli 25·4% ogólnej liczby posłów, zaś w Sejmie na 151 posłów, tylko 23 deputowanych czyli 15·2%;

że miasta Wieliczka, Bochnia, Gródek, Brzeżany, Tyśmienica, Śniatyn, Buczacz i Złoczów biorą udział przy wyborach do Rady państwa w głosowaniu z kuryi miast, gdy w wyborach do Sejmu krajowego głosują razem z gminami wiejskimi.

W stosunku do innych kuryj przypada 1 poseł w kuryi większej własności na 57.804 płacących podatków

w małej własności	na 83.330 płacących podatków
w miastach i izbach handlowych	„ 117.332 „

Powyższe daty statystyczne mają w zupełności zastosowanie i obecnie, gdyż oprócz pomnożenia posłów ze Lwowa o 2, a z Krakowa o 1, na mocy ustawy z 23. maja 1896, żadna dalsza zmiana nie nastąpiła, a na podstawie dat zebranych z powodu uchwał Wysokiego Sejmu z 8. lutego 1896 i 17. lutego 1898 można stanowczo twierdzić, że w miastach naszych nie mających obecnie prawa wyboru posłów oddzielnych do Sejmu krajowego pod względem liczby mieszkańców, opłacanych podatków bezpośrednich, istniejących zakładów przemysłowych, tudzież przyrostu inteligencji wiele się na korzyść tych miast zmieniło i że rozwój stosunków w każdym z tych kierunków jest widoczny.

Miasta takie jak Polgórze, Wieliczka, Bochnia, Wadowice, Sanok, Gorlice, Krosno, Brzeżany, Złoczów i Jasło pod wielu względami nie ustępują w niezem miastom, którym przysługuje prawo wyboru posłów do Sejmu.

Wymownym zresztą tego dowodem stanowią cyfry w załączonych wykazach.

Miast jednak takich, któreby się kwalifikowały do nadania im prawa wyboru osobnych posłów do Sejmu krajowego jest więcej, jak ilość posłów w uchwałę Wysokiego Sejmu z 17. lutego 1898 oznaczona; zachodzi wielka trudność w wyborze tych pięciu miast, bo czy się weźmie pod rozwagę ilość opłacanych podatków bezpośrednich, czy ilość kontrybuentów, czy ilość mieszkańców, ważniejsze zakłady przemysłowe, czy wreszcie liczbę przynależnych członków gminy należących do warstw wyższej inteligencji o ukończonych studiach w wyższych zakładach naukowych; różnica między miastami, które w zestawionych tabelach miejsca czwarte, piąte, szóste, siódme i ósme zajmują, jest tak minimalna, że trudno znaleźć słuszny powód, dla któregooby n. p. miasto zajmujące piąte miejsce z tabeli ludności, miało wybierać posła z kuryi miejskiej, miasta zaś zajmujące szóste miejsce a w niezem się prawie od poprzedniego nie różniące miało pozostać w kuryi gmin wiejskich.

Z pomiędzy miast, które nie mają prawa wyboru posła do Sejmu krajowego, stoją na pierwszym miejscu:

a) pod względem opłacanych podatków bezpośrednich w r. 1897.

1) Podgórze z kwotą	.	.	.	51.394	złr.	39	ct.
2) Brzeżany	"	.	.	43.491	"	15	"
3) Jasło	"	.	.	25.980	"	82	"
4) Bochnia	"	.	.	23.304	"	23	"
5) Wadowice	"	.	.	22.765	"	18	"
6) Złoczów	"	.	.	22.600	"	35	"
7) Sanok	"	.	.	22.203	"	14	"
8) Gorlice	"	.	.	21.444	"	84	"
9) Buczacz	"	.	.	21.026	"	7 ¹ / ₂	"
10) Śniatyn	"	.	.	20.718	"	98	"
11) Horodenka	"	.	.	20.453	"	25 ¹ / ₂	"
12) Wieliczka	"	.	.	19.432	"	50 ¹ / ₂	"
13) Sokal	"	.	.	17.489	"	9	"
14) Gródek	"	.	.	15.189	"	86	"
15) Trembowla	"	.	.	15.059	"	63	"
16) Jaworów	"	.	.	13.057	"	71 ¹ / ₂	"
17) Żółkiew	"	.	.	11.541	"	97 ¹ / ₂	"
18) Krosno	"	.	.	11.518	"	11 ¹ / ₂	"
19) Tyśmienica	"	.	.	10.167	"	59 ¹ / ₂	"
20) Czortków	"	.	.	8.469	"	91 ¹ / ₂	"

b) pod względem ilości mieszkańców wedle skorowidza c. k. centralnej komisji statystycznej w Wiedniu z r. 1893.

1) Podgórze z ludnością	13.144
2) Brzeżany	"	.	.	.	11.221
3) Horodenka	"	.	.	.	11.162
4) Buczacz	"	.	.	.	11.096
5) Śniatyn	"	.	.	.	10.939
6) Gródek	"	.	.	.	10.742
7) Złoczów	"	.	.	.	10.113
8) Jaworów	"	.	.	.	9.219
9) Bochnia	"	.	.	.	8.849
10) Sokal	"	.	.	.	8.007
11) Tyśmienica	"	.	.	.	7.654
12) Trembowla	"	.	.	.	7.335
13) Żółkiew	"	.	.	.	7.143
14) Wieliczka	"	.	.	.	6.037
15) Gorlice	"	.	.	.	5.653
16) Sanok	"	.	.	.	5.559
17) Wadowice	"	.	.	.	5.374
18) Czortków	"	.	.	.	4.531
19) Jasło	"	.	.	.	4.527
20) Krosno	"	.	.	.	3.251

e) pod względem liczby przynależnych członków gminy należących do warstw wyższej inteligencji o ukończonych studiach w wyższych zakładach naukowych

1) Jasło z liczbą	153
2) Wadowice „	122
3) Sanok „	121
4) Podgórze „	111
5) Brzeżany „	110
6) Buczacz „	102
7) Gródek „	88
8) Złoczów „	81
9) Bochnia „	70
10) Czortków „	55
11) Jaworów „	55
12) Wieliczka „	49
13) Krosno „	49
14) Żółkiew „	45
15) Sokal „	44
16) Gorlice „	35
17) Horodenka „	30
18) Śniatyn „	30
19) Trembowla „	26
20) Tyśmienica „	16

wreszcie d) pod względem ważniejszych zakładów przemysłowych.

1) Podgórze z ilością zakładów przemysłowych	36
2) Krosno „ „ „	18
3) Buczacz „ „ „	13
4) Jasło „ „ „	12
5) Brzeżany „ „ „	12
6) Wadowice „ „ „	11
7) Sanok „ „ „	7
8) Gorlice „ „ „	6
9) Bochnia „ „ „	6
10) Wieliczka „ „ „	5
11) Złoczów „ „ „	5
12) Horodenka „ „ „	5
13) Gródek „ „ „	4
14) Sokal „ „ „	4
15) Jaworów „ „ „	3
16) Żółkiew „ „ „	2
17) Tyśmienica „ „ „	2
18) Śniatyn „ „ „	2
19) Czortków „ „ „	2
20) Trembowla „ „ „	0

Zestawienie powyższe wskazuje rozwój naszych miast i trudność w wyborze z pomiędzy nich tylko 5 miast, którymby prawo wyboru posła na Sejm krajowy przyznanem

być mogło; zdaniem przeto Wydziału krajowego możliwem wyjściem w tej sprawie jest tylko utworzenie okręgów zbiorowych z dwóch miast, a jako takie pod względem liczby mieszkańców, opłacanych podatków bezpośrednich, istniejących zakładów przemysłowych, tudzież warstw wyższej inteligencyi o ukończonych studiach w wyższych zakładach naukowych uważamy za najodpowiedniejsze zbiorowe okręgi z miast:

- 1) Podgórze + Wieliczka
- 2) Bochnia + Wadowice
- 3) Gorlice + Jasło
- 4) Sanok + Krosno i
- 5) Brzeżany + Złoczów

W takim razie okręgi te przedstawiałyby:

a) pod względem opłacanych podatków bezpośrednich z r. 1897.

Podgórze	}	z kwotą	.	.	.	51.394	zł. 39	ct.
Wieliczka						19.432	„ 50 ^{1/2}	„
razem						71.826	zł. 89 ^{1/2}	ct.
Bochnia	}	z kwotą	.	.	.	23.304	zł. 23	ct.
Wadowice						22.765	„ 18	„
razem						46.069	zł. 41	ct.
Gorlice	}	z kwotą	.	.	.	21.444	zł. 84	ct.
Jasło						25.980	„ 82	„
razem						47.425	zł. 66	ct.
Sanok	}	z kwotą	.	.	.	22.203	zł. 14	ct.
Krosno						11.518	„ 11 ^{1/2}	„
razem						33.721	zł. 25 ^{1/2}	ct.
Brzeżany	}	z kwotą	.	.	.	43.491	zł. 15	ct.
Złoczów						22.600	„ 35	„
razem						66.091	zł. 50	ct.

b) pod względem ilości mieszkańców:

Podgórze	}	z liczbą ludności	.	.	.	13.144
Wieliczka						6.037
razem						19.181
Bochnia	}	z liczbą ludności	.	.	.	8.849
Wadowice						5.374
razem						14.223
Gorlice	}	z liczbą ludności	.	.	.	5.653
Jasło						4.527
razem						10.180
Sanok	}	z liczbą ludności	.	.	.	5.559
Krosno						3.251
razem						8.810

Brzeżany	}	z liczbą ludności	11.221
Złoczów			10.113
							razem	21.334

e) pod względem liczby przynależnych członków gminy należących do warstw wyższej inteligencji o ukończonych studiach w wyższych zakładach naukowych:

Podgórze	}	z liczbą	111
Wieliczka			49
							razem	160
Bochnia	}	z liczbą	70
Wadowice			122
							razem	192
Gorlice	}	z liczbą	35
Jasło			153
							razem	188
Sanok	}	z liczbą	121
Krosno			49
							razem	170
Brzeżany	}	z liczbą	110
Złoczów			81
							razem	191

d) pod względem ważniejszych zakładów przemysłowych:

Podgórze	}	w ilości	36
Wieliczka			5
							razem	41
Bochnia	}	w ilości	6
Wadowice			11
							razem	17
Gorlice	}	w ilości	6
Jasło			12
							razem	18
Sanok	}	w ilości	7
Krosno			18
							razem	25
Brzeżany	}	w ilości	12
Złoczów			5
							razem	17

Co do nadania wirylnego głosu w Sejmie krajowym każdoczesnemu rektorowi szkoły politechnicznej we Lwowie i każdoczesnemu Prezesowi Akademii umiejętności w Krakowie, to rzecz ta została już przez Wydział krajowy przychylnie ocenioną w sprawozdaniu

jego z 18. listopada 1881 (all. 2 z r. 1882) a nadto została już uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 17. lutego 1898 przesądzoną.

Stosując się przeto do uchwały Wysokiego Sejmu z 17. lutego 1898, postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy:

I. o powiększenie liczby posłów z kurii miejskiej o 5 posłów dla okręgów zbiorowych:

- 1) Podgórze + Wieliczka
- 2) Bochnia + Wadowice
- 3) Gorlice + Jasło
- 4) Sanok + Krosno i
- 5) Brzeżany + Złoczów.

II. nadanie głosu wirylnego każdoczesnemu Prezesowi Akademii umiejętności w Krakowie i Rektorowi szkoły politechnicznej we Lwowie, i wnosi

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączające się pod 1/. i 2/. ustawy.

Z Rady Wydziału kraj. Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 19. października 1898.

Marszałek krajowy:

St. Bądni w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Damian Sawczak w. r.

Członek Wydziału krajowego:

U s t a w a

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wiel-
kiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca §. 3 statutu krajowego
z dnia 26. lutego 1861 roku.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem
Księstwem Krakowskiem, rozporządzam, co następuje :

Art. I.

Postanowienia §. 3 statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861
roku i ustawy z dnia 20. września 1866 roku zawierającej dodatek
do §. 3 statutu krajowego (Dz. ust. i rozp: kraj. Nr. 22) znoszą się.

§. 3 statutu krajowego ma brzmieć jak następuje :

Sejm krajowy składa się ze stu sześćdziesięciu i jednego
członków, mianowicie :

a) z trzech arcybiskupów lwowskich, księcia biskupa krakow-
skiego, dwóch biskupów przemyskich, biskupa tarnowskiego
i biskupa stanisławowskiego.

W razie wakującej stolicy arcybiskupiej lub biskupiej,
administrator dyecezyi jest członkiem Sejmu krajowego ;

b) z prezesa Akademii umiejętności w Krakowie ;

c) z rektorów uniwersytetu krakowskiego i lwowskiego, tudzież
rektora szkoły politechnicznej lwowskiej ;

d) ze stu czterdziestu dziewięciu posłów wybranych, a to :

I. czterdziestu czterech posłów z klasy wielkich posiadłości
gruntowych ;

II. z trzydziestu i jednego posłów miast w ustawie wyborczej
wymienionych i izb handlowych i przemysłowych ;

III. z siedmdziesięciu czterech posłów reszty gmin Królestwa
Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie z dniem jej ogłoszenia co do powołania na członków Sejmu krajowego prezesa Akademii umiejętności w Krakowie i rektora szkoły politechnicznej we Lwowie, oraz co do wyboru dodatkowych 5 posłów z kuryi miejskiej z okręgów wyborczych Podgórze - Wieliczka, Bochnia - Wadowice, Gorlice - Jasło, Sanok - Krosno i Brzeżany - Złoczów.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

U s t a w a

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wiel-
kiem Księstwem Krakowskiem zmieniająca §. 3 sejmowej ordynacyi
wyborczej z dnia 26. lutego 1861 r.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem
Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

Postanowienia §. 2 i 3 sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia
26. lutego 1861 roku i ustawy z 23. maja 1896 Nr. 33 Dz. u. kr.
znoszą się w obecnej osnowie i mają brzmieć jak następuje:

§ 2.

Pod względem wyboru posłów z miast tworzy główne miasto
Lwów jeden okręg wyborczy.

Równie tworzą miasta: *a)* Kraków, *b)* Przemyśl, *c)* Stanisła-
wów, *d)* Tarnopol, *e)* Brody, *f)* Jarosław, *g)* Drohobycz, *h)* Biała,
i) Nowy-Sącz, *k)* Tarnów, *l)* Rzeszów, *m)* Sambor, *n)* Stryj, *o)* Ko-
łomyja, *p)* Podgórze-Wieliczka, *r)* Bochnia-Wadowice, *s)* Gorlice-
Jasło, *t)* Sanok-Krosno, *w)* Brzeżany-Złoczów, każde jeden okręg
wyborczy i są oraz miejscami wyborów.

§ 3.

Lwów wybiera sześciu, Kraków czterech posłów, a każde
z innych w §. 2 wymienionych miast po jednym. Miasta Podgórze-
Wieliczka, Bochnia-Wadowice, Gorlice-Jasło, Krosno-Sanok, Brze-
żany-Złoczów tworzą razem po jednym okręgu wyborczym i są oraz
miejscami wyborów.

W tych okręgach wyborczych utworzonych z dwóch miejsc, głównem miejscem wyborów jest miejscowość na pierwszym miejscu wymieniona.

Wszyscy do wyboru uprawnieni każdego miasta, tworzą jedno ciało wyborcze.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Zaraz po ogłoszeniu niniejszej ustawy przeprowadzone będą wybory 5 posłów z miast Podgórze-Wieliczka, Bochnia-Wadowice, Gorlice-Jasło, Sanok-Krosno i Brzeżany-Złoczów.

Mandaty posłów wybranych przy tych wyborach trwać będą tylko do końca VII. peryodu wyborczego Sejmu galicyjskiego.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Alegat A)

do sprawozdania Wydziału kraj. L. 51.689/98.

Pozytywy i li- czy Wydz. kraj.	Nazwa miast	Liczba miesz- kańców według spisu z roku 1893	Liczba opłacanych podatków bezpośrednich w roku		Ważniejsze zakłady przemysłowe	Liczba przynale- żnych członków gminy należą- cych do warstw wyższej i śred- niej o ukonczonych studiach w wyż- szych naukach.	Uwaga		
			1897					1898	
			Liczba kontrybucyj	Wartość w zł i gr.				Liczba kontrybucyj	Wartość w zł i gr.
LW. 27.564/98	Wieliczka . . .	6.037	1.607	19.432.50 ^{1/2}	1.595	16.869.57	5	49	
LW. 1.36.148/98				12.917.04 wolne lata 38.477.35		11.742.07 wolne lata 37.135.74 ^{1/2}			
LW. 2.28.974/98	Podgórze . . .	13.144	1.848	51.394.39	1.842	48.877.81 ^{1/2}	36	111	
LW. 3.29.655/98	Wadowice . . .	według podania gminy 6.374 5.374	1.598	22.765.18	1.413	19.909.27	11	122	
LW. 4.30.087/98	Złoczów . . .	10.113	2.400	22.600.35	2.623	21.148.17	5	81	
LW. 5.30.919/98	Jasło	4.527	1.680	7.024.47 wolne lata 18.956.35	1.594	3.370 — osób, dwóch 6.851.96 wolne lata 14.566.46	12	153	
LW. 6.32.162/98	Żółkiew	7.143	1.701	25.900.82	1.880	21.418.42 24.788.42	2	45	
LW. 7.32.607/98	Sanok	5.559	1.290	11.541.97 ^{1/2}	1.533	11.779.23	7	121	
LW. 8.32.608/98	Tysmienica . . .	7.654	3.088	22.203.14	3.208	26.208.28	2	16	
LW. 9.32.737/98	Śniatyn	10.939	5.274	10.167.59	5.207	9.469.01	2	30	
				20.718.98		20.110.54 ^{1/2}			

LW. 10. 32.823 98	Trembowla . . .	7.335	3.120	15.059 63	2.940	10.466 42	—	26	
LW. 11. 32.915 98	Czortków . . .	4.531	1.842	8.469 92 ^{1/2}	1.842	8.915 —	2	55	
LW. 12. 34.535 98	Sokal	8.007	3.644	17.489 09	3.656	15.389 32	4	44	
LW. 13. 35.575 98	Gorlice	5.653	1.900	21.444 84	1.824	28.866 06	6	35	
LW. 14. 38.667 98	Brzeżany	11.221 <small>według zmiany (02.000)</small>	3.040	43.491 15	2.879	47.929 05 <small>(z dodatkami kraj.)</small>	12	110	
LW. 15. 42.544 98	Jaworów	9.219	3.700	13.057 71 ^{1/2}	3.968	12.905 79	3	55	
LW. 16. 41.919 98	Horodenka	11.162	4.988	20.453 25 ^{1/2}	4.969	20.520 27 ^{1/2}	5	30	Wykazy znajdują się przy LW. 41.919 98
LW. 17. 43.006 98	Krosno	3.251	1.217	11.518 11 ^{1/2}	1.247	9.821 44 ^{1/2}	18	49	
LW. 18. 51.518 98	Bochnia	8.849	2.738	23.304 23	2.642	17.108 65 <u>1.317</u> — <small>opustu</small> 18.425 —	6	70	przy LW. 51.518 98
LW. 19. 56.485 98	Gródek	10.742	1.960	14.307 46 882 20 wolne lata	2.017	12.594 — 963 79 wolne lata	4	88	przy LW. 56.485 98
LW. 20. 57.085 98	Buczacz	11.096	2.467	21.026 07 ^{1/2}	2.476	21.706 02 ^{1/2}	13	102) 114)	przy LW. 57.085 98

Alegat B. do sprawozdania LW. 51.689/98.

Liczba porz.	Nazwa miasta	Ilość opłacanych podatków bezpośredn. w r. 1897	Nazwa miasta	Ilość opłacanych podatków bezpośredn. w r. 1898
1	Podgórze	38.477 zł. 35 ct.	Podgórze	37.135 zł. 74 ¹ / ₂ ct.
		12.917 „ 4 „ wolne lata		11.742 „ 7 „ wolne lata
		51.394 zł. 39 ct.		48.877 zł. 81 ¹ / ₂ ct.
2	Brzeżany	43.491 „ 15 „	Brzeżany	47.929 „ 5 „ z dod. kr.
3	Jasło	18.956 „ 35 „	Gorlice	28.866 „ 06 „
		7.024 „ 47 „ wolne lata		
		25.980 zł. 82 ct.		
4	Bochnia	23.304 „ 23 „	Sanok	26.203 „ 28 „
5	Wadowice	22.765 „ 18 „	Jasło	14.566 „ 46 „
				6.851 „ 96 „ wolne lata
				3.370 „ — „ osob. doch.
				24.788 zł. 42 ct.
6	Złoczów	22.600 „ 35 „	Złoczów	21.148 „ 17 „
7	Sanok	22.203 „ 14 „	Buczacz	21.706 „ 2 ¹ / ₂ „
8	Gorlice	21.444 „ 84 „	Horodenka	20.520 „ 27 ¹ / ₂ „
9	Buczacz	21.026 „ 7 ¹ / ₂ „	Śniatyn	20.110 „ 54 ¹ / ₂ „
10	Śniatyn	20.718 „ 98 „	Wadowice	19.909 „ 27 „
11	Horodenka	20.453 „ 25 ¹ / ₂ „	Bochnia	17.108 „ 65 „
				1.317 „ 0/0 „ opustu
				18.425 zł. 65 ct.
12	Wieliczka	19.432 „ 50 ¹ / ₂ „	Wieliczka	16.869 „ 57 „
13	Sokal	17.489 „ 9 „	Sokal	15.389 „ 32 „
		14.307 „ 46 „		12.594 „ — „
		882 „ 20 „ wolne lata		963 „ — „ wolne lata
		15.189 zł. 66 ct.		13.557 zł. — ct.
14	Gródek	15.189 „ 66 ct.	Gródek	13.557 zł. — ct.
15	Trembowła	15.059 „ 63 ct.	Jaworów	12.905 „ 79 „
16	Jaworów	13.057 „ 71 ¹ / ₂ „	Żółkiew	11.779 „ 23 „
17	Żółkiew	11.541 „ 97 ¹ / ₂ „	Trembowła	10.466 „ 42 „
18	Krosno	11.518 „ 11 ¹ / ₂ „	Krosno	9.821 „ 44 ¹ / ₂ „
19	Tyśmienica	10.167 „ 59 „	Tyśmienica	9.469 „ 01 „
20	Czortków	8.469 „ 92 ¹ / ₂ „	Czortków	8.915 „ — „

Alegat C. do sprawozdania LW. 51.689/98.

Liczba porz.	Nazwa miast	Ilość kontrybucyj w r. 1897.	Nazwa miast	Ilość kontrybucyj w r. 1898.
1	Śniatyn	5274	Śniatyn	5207
2	Horodenka	4988	Horodenka	4969
3	Jaworów	3700	Jaworów	3968
4	Sokal	3644	Sokal	3656
5	Trembowła	3120	Tyśmienica	3208
6	Brzeżany	3040	Trembowła	2940
7	Tyśmienica	3038	Brzeżany	2879
8	Bochnia	2738	Bochnia	2642
9	Buczacz	2467	Złoczów	2623
10	Złoczów	2400	Buczacz	2476
11	Gródek	1960	Gródek	2017
12	Gorlice	1900	Podgórze	1842
13	Podgórze	1848	Czortków	1842
14	Czortków	1842	Żółkiew	1830
15	Żółkiew	1701	Gorlice	1824
16	Jasło	1680	Wieliczka	1595
17	Wieliczka	1607	Jasło	1594
18	Wadowice	1598	Sanok	1533
19	Sanok	1290	Wadowice	1413
20	Krosno	1217	Krosno	1247

Alegat D. do sprawozdania LW. 51.689/98.

Liczba porz.	Nazwa miasta	Ilość mieszkań- ców
1	Podgórze	13.144
2	Brzeżany	11.221
3	Horodenka	11.162
4	Buczacz	11.096
5	Śniatyn	10.939
6	Gródek	10.742
7	Złoczów	10.113
8	Jaworów	9.219
9	Bochnia	8.849
10	Sokal	8.007
11	Tyśmienica	7.654
12	Trembowła	7.335
13	Żółkiew	7.143
14	Wieliczka	6.037
15	Gorlice	5.653
16	Sanok	5.559
17	Wadowice	5.374
18	Czortków	4.531
19	Jasło	4.527
20	Krosno	3.251

Alegat E. do sprawozdania LW. 51.689/98.

Liczba porz.	Nazwa miasta	Liczba przyna- leżnych członków gminy, należących do warstw wyższej inteligencji: o ukon- czonych studiach w wyższych zakła- dach naukowych
1	Jasło	153
2	Wadowice	122
3	Sanok	121
4	Podgórze	111
5	Brzeżany	110
6	Buczacz	102}
7	Gródek	114}
8	Złoczów	88
9	Bochnia	81
10	Czortków	70
11	Jaworów	55
12	Wieliczka	55
13	Krosno	49
14	Zólkiew	49
15	Sokal	44
16	Gorlice	44
17	Horodenka	35
18	Śniatyn	30
19	Trembowla	30
20	Tyśmienica	26
		16

Alegat F. do sprawozdania LW. 51.689/98.

Lp. porz.	Nazwa miasta	Ważniejszy zakł. przem.	U w a g a
1	Podgórze	36	2 fabryki wody sodowej — fabryka wyrobów ślusarskich — 2 suszarnie — i składy skór — pralnia parowa — 11 wapienników i cegielni — fabryka wyrobów żelaznych — fabryka sznurów — fabryka czyszczenia pierza — fabryka przyborów opatrunkowych — fabryka wyrobów platerowanych — fabryka wyrobów żelaznych — fabryka cementu — fabryka świec — fabryka haftów — 3 fabryki sardynek — 2 młyny parowe — 1 młyn do kaszy — piekarnia parowa — browar miodu — 2 mydlarnie — fabryka gipsu.
2	Krosno	18	fabryka blichu i apretury — 2 parowe cegielnie — 3 składy narzędzi wiertniczych — warsztat reperacyjny maszyn i narzędzi — wyrób płyt cementowych — fabryka organów i rzeźb kościelnych — drukarnia — pracownia artystyczno rzeźbiarska — mydlarnia — wyrób szat liturgicznych — cegielnia — pracownia kamieniarska — fabryka tkanin — stolarstwo — eksploatacja oleju skalnego.
3	Buczacz	13	1 młyn amerykański — 1 fabryka potażu — 1 fabryka pokostu i smarowidła — 1 gorzelnia — 2 miodosytnie — 3 fabryki wody sodowej — 1 fabryka makatów hr. Potockiego — 2 drukarnie — jedna garbarnia.
4	Jasło	12	trzy cegielnie — parowa stolarnia z tartakiem i młynem — stolarnia z elektrycznym urządzeniem — rafinerya nafty Gartenberga — rafinerya spirytusu Bublę — Rafinerya spirytusu Tranta — dwa składy z meblami — skład drzewa budulcowego — stowarzyszenie nafiarskie — dwa hotelo — trzy handle główniejsze.
5	Brzeżany	12	młyn parowo-wodny Potockiego — młyn amerykański Potockiego — tartak parowy Potockiego — skład drzewa opałowego Potockiego — cegielnia Korduby — cegielnia Steina — cegielnia Reichsteina — cegielnia Dorfmana — młyn Buezkowskiego — kamieniołom Potockiego — kamieniołom Greenfielda — kamieniołom miejski.
6	Wadowice	11	drukarnia i introligatornia — dwie łaźnie parowe — trzy fabryki cegieł — 4 fabryki wody sodowej — browar — piarnia — dwie piekarnie fabryczne — dwa młyny amerykańskie — jedna mydlarnia — jedna rzeźnia — trzy garncarnie.
7	Sanok	7	fabryka wagonów i maszyn — fabryka octu — garbarnia Bornatowicza — garbarnia Weinera — garbarnia Scholza — wyroby pończoszkowe Hollschützta — i wyroby pończoszkowe Citronenbauma.
8	Gorlice	6	fabryka kwasu siarkowego — 4 rafinerye nafty — i fabryka cegieł
9	Bochnia	6	1 kopalnia soli, przy której 2 młyny parowe solne — młyn parowy solny firmy Wenzl — młyn parowy mączny — miejska fabryka gipsu — chemiczne laboratorium Jana Mielnika
10	Wieliczka	5	zarząd solinarny — 2 młyny parowe solne Hummera — 1 młyn parowy solny Wenzla — powiatowa kasa oszczędności i Bank dla handlu i przemysłu
11	Złoczów	5	zakład chemiczno-farmaceutyczny — szkoła tkacka — młyn amerykański — fabryka kotłów parowych — cegielnia miejska i 4 cegielnie prywatne
12	Horodenka	5	odlewarnia żelaza i mosiądzu Grünberga — fabryka octu Liebstera — młyn amerykański Romaszkana — cegielnia Bergmanna — fabryka cykoryi Romaszkana
13	Gródek	4	1. wapiarka — cegielnia — drukarnia — powiat. kasa oszczędn.
14	Sokal	4	młyn parowy i 3 cegielnie parowe
15	Jaworów	3	2 młyny turbinowe i 1 młyn amerykański
16	Zółkiew	2	huta szkła i drukarnia OO. Bazylianów
17	Tyśmienica	2	gorzelnia dworska — 1. garbarnia Menezla i spółki
18	Śniatyn	2	1. browar — 1. garbarnia
19	Czortków	2	1. browar — 1. młyn amerykański i 9. towarzystw zaliczkowych.
20	Trembowla		

Alegat G. do sprawozdania LW. 51.689/98.

Liczba porz.	Nazwa miasta	Ludność całego powiatu mniej ludność miasta i ludność powiatu bez miasta	Liczba wyborców całego powiatu mniej liczba wy- borców miasta i liczba wyborców pow. bez miasta
1	Podgórze	$\frac{103.451 - 13.144}{90.307}$	$\frac{268 - 38}{230}$
2	Brzeżany	$\frac{86.880 - 11.221}{75.659}$	$\frac{177 - 22}{155}$
3	Złoczów	$\frac{148.808 - 10.103}{138.695}$	$\frac{319 - 20}{299}$
4	Bochnia	$\frac{101.108 - 8.849}{92.259}$	$\frac{234 - 18}{216}$
5	Gorlice	$\frac{79.670 - 5.653}{73.917}$	$\frac{181 - 11}{170}$
6	Wieliczka	$\frac{90.307 - 6.037}{84.270}$	$\frac{268 - 38}{230}$
7	Sanok	$\frac{95.306 - 5.559}{89.747}$	$\frac{214 - 11}{203}$
8	Wadowice	$\frac{104.722 - 5.374}{99.348}$	$\frac{242 - 11}{231}$
9	Jasło	$\frac{102.507 - 4.527}{97.980}$	$\frac{259 - 9}{250}$
10	Krosno	$\frac{76.832 - 3.251}{73.581}$	$\frac{166 - 7}{159}$

Alegat H. do sprawozdania LW. 51.689/98.

Porządek, w jakim w każdym wykazie

Liczba porz.	P o d a t k i		Ilość kontrybuentów w roku 1897
	w roku 1897	w roku 1898	
1	Podgórze	Podgórze	Śniatyn
2	Brzeżany	Brzeżany	Horodenka
3	Jasło	Gorlice	Jaworów
4	Bochnia	Sanok	Sokal
5	Wadowice	Jasło	Trembowla
6	Złoczów	Złoczów	Brzeżany
7	Sanok	Buczacz	Tyśmienica
8	Gorlice	Horodenka	Bochnia
9	Buczacz	Śniatyn	Buczacz
10	Śniatyn	Wadowice	Złoczów
11	Horodenka	Bochnia	Gródek
12	Wieliczka	Wieliczka	Gorlice
13	Sokal	Sokal	Podgórze
14	Gródek	Gródek	Czortków
15	Trembowla	Jaworów	Żółkiew
16	Jaworów	Żółkiew	Jasło
17	Żółkiew	Trembowla	Wieliczka
18	Krosno	Krosno	Wadowice
19	Tyśmienica	Tyśmienica	Sanok
20	Czortków	Czortków	Krosno

miasta po sobie następują:

Ilość kontrybuentów w roku 1898	Ilość mieszkańców	Inteligencya	Zakłady przemysłowe
Śniatyn	Podgórze	Jasło	Podgórze
Horodenka	Brzeżany	Wadowice	Krosno
Jaworów	Horodenka	Sanok	Buczacz
Sokal	Buczacz	Podgórze	Jasło
Tyśmienica	Śniatyn	Brzeżany	Brzeżany
Trembowła	Gródek	Buczacz	Wadowice
Brzeżany	Złoczów	Gródek	Sanok
Bochnia	Jaworów	Złoczów	Gorlice
Złoczów	Bochnia	Bochnia	Bochnia
Buczacz	Sokal	Czortków	Wieliczka
Gródek	Tyśmienica	Jaworów	Złoczów
Podgórze	Trembowła	Wieliczka	Horodenka
Czortków	Żółkiew	Krosno	Gródek
Żółkiew	Wieliczka	Żółkiew	Sokal
Gorlice	Gorlice	Sokal	Jaworów
Wieliczka	Sanok	Gorlice	Żółkiew
Jasło	Wadowice	Horodenka	Tyśmienica
Sanok	Czortków	Śniatyn	Śniatyn
Wadowice	Jasło	Trembowła	Czortków
Krosno	Krosno	Tyśmienica	Trembowła

